
Vergaderjaar 2026-2027

37 020 VIII

Vaststelling van de begrotingsstaten van het Ministerie van Onderwijs,
Cultuur en Wetenschap (VIII) voor het jaar 2027

Nr. 12

AMENDEMENT VAN HET LID KOSTIĆ
Ontvangen 13 oktober 2026

De ondergetekende stelt het volgende amendement voor:

De departementale begrotingsstaat wordt als volgt gewijzigd:

I

In **artikel 16 Onderzoek en wetenschapsbeleid** worden het verplichtingenbedrag en het uitgavenbedrag **verlaagd** met € 2.500 (x € 1.000).

II

In **artikel 16 Onderzoek en wetenschapsbeleid** worden het verplichtingenbedrag en het uitgavenbedrag **verhoogd** met € 2.500 (x € 1.000).

Toelichting

In juli 2025 is het amendement van de leden Kostić, Eerdmans, Bromet, Beckerman, Graus, Ergin en Dassen aangenomen waarmee het belastinggeld dat naar het apenproefdiercentrum, het *Biomedical Primate Research Centre* (BPRC), gaat stapsgewijs over een periode van vijf jaar zou worden geoormerkt voor proefdiervrij onderzoek (Kamerstuk 36725-VIII, nr. 11). In 2030 zou de volledige €12,5 miljoen die zij aan belastinggeld ontvangen nog steeds naar het BPRC gaan, maar moeten worden ingezet voor proefdiervrije onderzoeks- en testmethoden en de ontwikkeling van alternatieven voor dierproeven.

In februari 2026 werd deze stapsgewijze oormerking volledig geschrapt middels amendement-Rajkowski (Kamerstuk 36800-VIII, nr. 83).

Indiener constateert dat er daarmee geen Kamermeerderheid meer is voor het oorspronkelijke amendement-Kostić c.s. Wel merkt zij in de politiek, samenleving en wetenschap de wens om stapsgewijs over te gaan van dierproeven op apen, naar dierproefvrij, innovatief onderzoek.¹ Met dit amendement beoogt de indiener een middenweg te zoeken tussen beide aangenomen amendementen.

Gewijzigd voorstel

Indiener doet twee aanpassingen aan het oorspronkelijke amendement-Kostić c.s. Zij heeft de termijn waarop het belastinggeld voor apenproeven volledig moet worden ingezet voor dierproefvrij onderzoek met twee jaar verschoven naar 2032, in plaats van de oorspronkelijke 2030. Daarnaast stelt zij voor om in 2029 een evaluatie uit te voeren naar de gevolgen van dit amendement, waarin wordt onderzocht of de

¹ Zoals bijvoorbeeld blijkt uit de oproep van een groep Nederlandse wetenschappers en artsen “Publiek geld moet naar mensgericht biomedisch onderzoek in plaats van apenproeven” 24 oktober 2025 in Trouw, Volkskrant, Parool en AD.

verschuiving van belastinggeld ertoe leidt dat noodzakelijk onderzoek naar levensbedreigende ziekten en uitbraken van infectieziekten in gevaar komt. Deze evaluatiecommissie zal onafhankelijk moeten worden vormgegeven en bestaan uit wetenschappers die niet betrokken zijn (geweest) bij het BPRC, met in ieder geval expertise op het gebied van (dierproefvrij) biomedisch onderzoek, dierproefvrije innovatieve onderzoeksmethoden en transitiewetenschappen. Indien uit de evaluatie blijkt dat de volksgezondheid in gevaar komt wanneer de subsidie voor proeven op apen verder wordt afgebouwd, kan alsnog worden besloten om de verdere stapsgewijze overheveling uit te stellen.

Op dit moment gaat er jaarlijks ruim € 13 miljoen aan subsidie naar het BPRC, waarvan zo'n € 2,2 miljoen wordt besteed aan alternatieven voor dierproeven. De totale hoogte van de subsidie aan het BPRC blijft met dit amendement behouden. Wel wordt een jaarlijks toenemend deel geoormerkt voor dierproefvrij onderzoek en ontwikkeling van dierproefvrije methoden. Deze oormerking is budgetneutraal vormgegeven. In 2027 wordt € 2,5 miljoen geoormerkt voor dierproefvrij onderzoek en de ontwikkeling van dierproefvrije onderzoeksmethoden, in 2028 € 4,5 miljoen, in 2029 € 6,5 miljoen, in 2030 € 8,6 miljoen, in 2031 € 10,5 miljoen en in 2032 € 13 miljoen. Indiener beoogt derhalve meerjarige verwerking van dit amendement.

Hiermee wordt een enorme impuls gegeven aan innovatief dierproefvrij onderzoek en een toonaangevend en toekomstbestendig BPRC. Proeven op apen worden hiermee niet per definitie volledig beëindigd; onderzoek op apen dat aantoonbaar nodig zou zijn voor de bestrijding van levensbedreigende ziekten en uitbraken van infectieziekten die de volksgezondheid bedreigen bij het BPRC kan tot 2030 met het niet-geoormerkte belastinggeld worden gefinancierd door het BPRC. Ook met externe (private) financiering kunnen apenproeven blijven plaatsvinden. Middels de evaluatie in 2029 kan worden onderzocht of het belastinggeld voor apenproeven veilig verder kan worden afgebouwd, zonder dat het de volksgezondheid in gevaar brengt. Dit sluit aan bij wens van de Tweede Kamer, zoals verwoord in de unaniem aangenomen moties Kamerstukken II 2015/16, 32 336, nr. 57 en Kamerstukken II 2022/23, 36200 VIII, nr. 113.

Achtergrond

In het Biomedical Primate Research Centre (BPRC) worden nog altijd zo'n 1.000 apen gehouden voor dierproeven. De Tweede Kamer wil al jaren van deze dierproeven af. Tien jaar geleden verzocht de Tweede Kamer al unaniem om het aantal proeven op niet-humane primaten zo snel mogelijk, en veilig, naar nul af te bouwen (motie van Van Dekken en Rudmer Heerema Kamerstukken II 2015/16, 32 336, nr. 57). Naar aanleiding hiervan kondigde oud-minister van OCW Van Engelshoven in 2018 aan om het aantal proeven met apen *als eerste stap* met 40% te reduceren.

In 2022 verzocht de Tweede Kamer, opnieuw unaniem, om onderzoek te laten doen naar de mogelijkheid om het aantal proeven op niet-humane primaten ook na de 40%-reductie verder te verlagen, zo snel mogelijk naar nul (Kamerstukken II 2022/23, 36200 VIII, nr. 113). In 2024 verzocht de Tweede Kamer om zo snel mogelijk een jaarlijks toenemend deel van het onderzoeksbudget voor het BPRC te oormerken als geld dat bestemd is voor proefdiervrije onderzoeks- en testmethoden (Kamerstukken II 2023/24, 36410 VIII, nr. 96).

Eind 2024 gaf de toenmalige minister van OCW aan “geen aanleiding” te zien om een jaarlijks toenemend deel van het onderzoeksbudget te oormerken voor proefdiervrij onderzoek en het aantal apenproeven verder af te bouwen, hoewel de Kamer hier expliciet om had gevraagd (Kamerstukken II 2024/25, 31288, nr. 1157). In 2025 besloot de minister het BPRC de ruimte te geven om door te gaan met het huidige niveau van apenproeven (RTL Nieuws, 9 april 2025, “Minister wil doorgaan met dierproeven op apen, Kamer ‘zwaar teleurgesteld’”).

Uit onvrede over het gebrek aan uitvoering van een reeks aan moties die de regering aanspoorden om proeven op apen sneller af te bouwen, nam de Tweede Kamer in 2025 het amendement-Kostić c.s. aan, waarmee werd geregeld dat in ieder geval het belastinggeld dat naar apenproeven gaat in vijf jaar tijd zou worden afgebouwd.

Dit besluit werd gesteund door veel mensen in de samenleving en de wetenschap, maar creëerde ook onrust bij een ander deel. De vraag die telkens naar voren kwam was of de afbouw binnen deze periode wel veilig zou kunnen plaatsvinden. Uiteindelijk leidde dit ertoe dat de nieuwe Kamer het besluit na een halfjaar alweer volledig terugdraaide en de gehele oormerking van het belastinggeld dat naar het BPRC gaat, schrapte. De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap gaf in reactie hierop aan dat het BPRC per 2030 30% van het belastinggeld dat zij ontvangen gaat besteden aan proefdiervrij onderzoek. Dit betekent dat er dan jaarlijks nog steeds miljoenen euro's aan publiek geld naar proeven met apen gaan.

Met dit amendement is een middenweg gezocht tussen beide aangenomen amendementen. Nederland wordt ambitieuzer op het gebied van innovatief onderzoek en we investeren in toenemende mate in onderzoeksmethoden die de toekomst bepalen. Door de latere afbouw en een tussentijdse evaluatie wordt geborgd dat dit op een veilige wijze gebeurt.

Kostić